יהדין

Een tweemaandelijks magazine
voor Joods Groningen, Drenthe en Friesland

JaGDaF

Nummer 80 • Zeventiende jaargang nr 1
20 december 2003 • 25 Kislew 5764

De mediene leeft!

Voor- en achterkant JaGDaF nr. 80

Voorkant
Zoals u ziet is de voor- en achterkant van dit magazine bijzonder feestelijk. Evenals nummer 45 (december 1996) en nummer 60 (december 1999), is ook deze voorkant verzorgd door de gebroeders Drukker.
Sam Drukker heeft een hele speciale tekening gemaakt voor Chanoeka. Het eerste kaarsje wordt aangestoken door zijn dochtertje Lena (5 jaar) en zijn zoon Eli (8 jaar). Flip Drukker heeft de fraaie lay-out verzorgd.

Achterkant
De tekening op de achterkant is gemaakt door Dalia Wolff en is al eens gebruikt voor een chanoekanummer van JaGDaF. Voor dit hele speciale nummer heeft zij toestemming geven om de tekening nogmaals af te drukken.

Redactioneel

Nummer 80 van JaGDaF en nr.1 van de zeventiende jaargang – reden genoeg om een feestelijk magazine te maken.
De gebroeders Drukker hebben een bijzonder voorplat ontworpen en Robert Mulder heeft als fotograaf zijn volledige medewerking aan de totstandkoming van deze unieke uitgave gegeven. Veel dank aan hem - zonder hem was het niet gelukt!

Als thema voor dit nummer hebben wij gekozen: De mediene leeft! Misschien wel in tegenstelling tot de documentaire van Kiki Amsberg die wij onlangs tijdens een speciale voorstelling zagen: *De verdwenen mediene.*
Wij hebben foto's uitgekozen van gebeurtenissen, bijeenkomsten en gebouwen die, volgens ons, een indruk geven van een springlevende mediene en die op de een of andere manier een actieve rol hebben gespeeld in de afgelopen jaren in de drie noordelijke provincies, Groningen, Friesland en Drenthe. Wellicht ligt de nadruk enigszins op Groningen, maar wij menen dat Groningen toch nog steeds – of opnieuw – het joodse hart van het noorden vormt.

Bestuur
Voorzitter – Frits Grunewald
Secretaris – Iet Schabbing
Penningmeester – Ineke Hoogman
Lid – Serge Heldring

Redactie
Opmaak – Anneke van Rhijn-van der Veer
Eindredactie – Ruth Lipschits-de Leeuwe
Lid – Bep Koster

Vaste medewerkers
O.R.T. – Rabbijn S. Evers
De bevolking van Israël – J.E.Ellemers
Ontwerp voorpagina – S. en F.Drukker
Fotograaf en fototechnische ondersteuning – R. Mulder

Redactieadres
Postbus 1549, 9701 BM Groningen
E-mail: jagdaf@yahoo.com

Opgave voor de Loeach
Mauvestraat 9, 8932 KH Leeuwarden
Tel. 058 2121524

Oproepen en Mededelingen
Tekst naar het redactieadres, max. 60 woorden.

Abonnementen
Opgave nieuwe abonnees bij het redactieadres of per e-mail: jagdaf@yahoo.nl

Abonnementsgeld min. Euro 12,50 per jaargang.
Studentenabonnement Euro 9,50 per jaargang.
Postbankrekening 1605423 t.n.v. JaGDaF, Groningen.

JaGDaF is een onafhankelijke vereniging en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

JaGDaF betekent samen zijn.
J = Joden; G = Groningen; D = Drenthe; F = Friesland.

Fotografen:
pag. 3 t.m. 11; pag.14 t.m. 19
Robert Mulder, Groningen
pag. 12,13 Jaime R. Halegua, Gouda

Chanoeka gaat het om het licht
En niet om mijn gezicht.
Want het gezicht verraadt mijn emotie en mijn gevoel
En dat is nu precies van chanoeka niet het doel.
Het gaat om warmte en licht van mij naar hem en haar
En daarom komen wij juist op chanoeka bij elkaar.
Het kleine vlammetje heeft heel veel kracht
De genegenheid naar de ander, daarop wordt gewacht.
We steken de lichtjes aan zuiver en rein
En verdrijven de duisternis voor het Am Jisraeel, wenoumar omein.

Binyomin Jacobs
Hoofdrabbijn

Een prachtige overzichtsfoto van bovenaf (vanaf de oude vrouwengalerij) op de sjoel in de Folkingestraat in Groningen.
Bij nadere bestudering, misschien zelfs mét een vergrootglas, ziet u dat deze foto is genomen tijdens de Poerimdienst (2002); verkleed en al wordt het lezen van de Megilath Esther op de voet gevolgd.

Poerim (Lotenfeest) is misschien wel de leukste dag van het joodse jaar. Maar Poerim is toch meer dan vrolijkheid alleen. In sjoel wordt het spannende verhaal van Esther en Mordechai voorgelezen en daaruit valt onmiddellijk vast te stellen dat Poerim in een heel ernstige tijd ontstaan is: in de hoofdstad van het grote Perzische rijk, Soesan (halverwege de vijfde eeuw voor de gangbare jaartelling) waar koning Achasveros de scepter zwaaide.
Poerim wordt gevierd ter herdenking van de verlossing van de joden uit de handen van Haman, de vizier van de koning, die de joden wilde vernietigen.
Gelukkig voor de joden – en minder gelukkig voor Haman – liep het allemaal goed af.

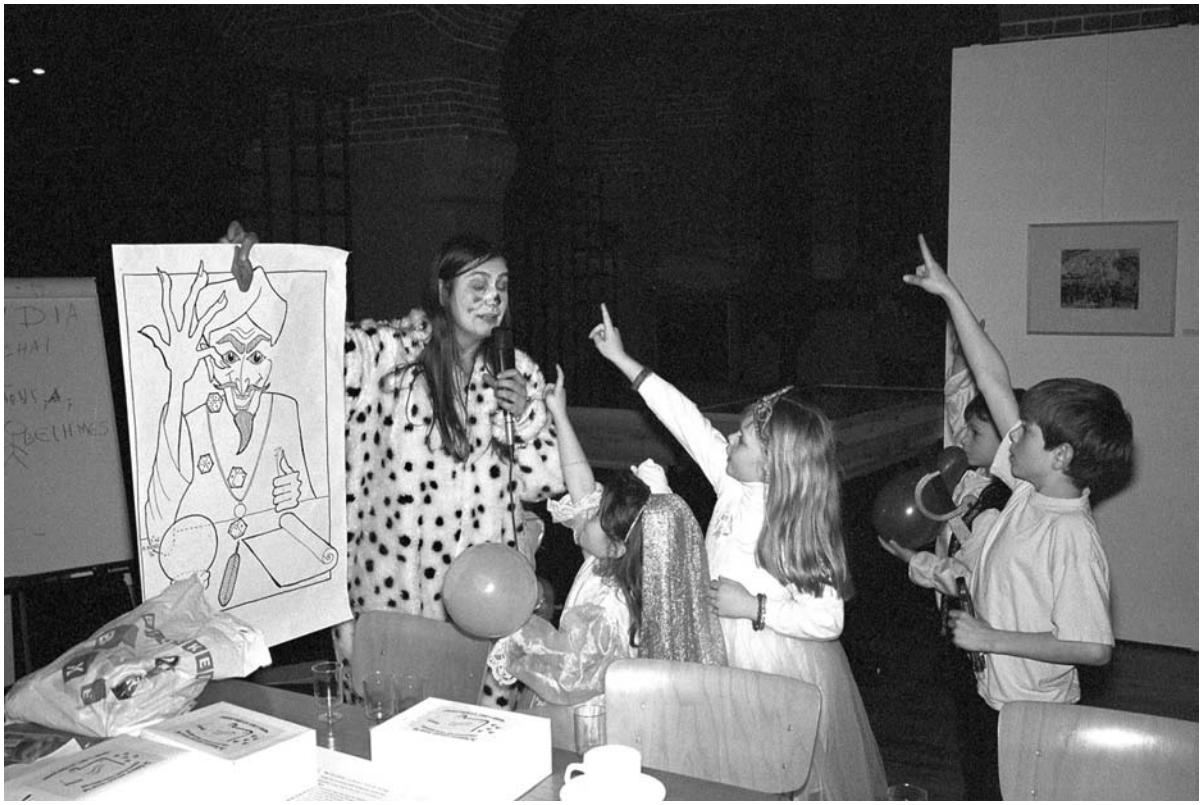

Poerim 2002 in de Groningse sjoel
Na de sjoeldienst, waar de naam van Haman niet te verstaan was door de ratels en het gestamp deden de kinderen enthousiast mee aan ‘Ezeltje prik’, en ook daar was Haman natuurlijk het lijdend voorwerp!

In de stromende regen (2003) wordt de nieuwe soeka van de Joodse gemeente Groningen opgezet, achter de sjoel, op het geheel gerestaureerde pleintje, onderdeel van de oorspronkelijke Zwaantjesgang; die naam is opnieuw aangebracht

Joods monument van Edu Waskowsky

Edu Waskowsky (1934-1976) heeft dit monument gemaakt ter nagedachtenis aan de meer dan 3000 Groningse joden, in opdracht van het Joods Comité en de Gemeente Groningen.
Het hadden 7 handen moeten worden, de zevenarmige menora symboliserend, symbool van het Joodse Volk. Helaas overleed Waskowsky toen er 6 handen gereed waren; de zevende sokkel bleef leeg…
Ieder jaar vertrekken op 4 mei honderden mensen vanaf deze plek op de Verlengde Hereweg - waaronder veel jongeren, scholieren, ouders met kinderen in wagentjes en ook ouderen - voor de stille omgang; zwijgend, in stille verwondering, op weg naar Sint-Joris en de draak van Ludwig Oswald Wenckebach (1959).

In Assen
en in Hoogeveen
staan nog hebreeuwse letters
op een gevelsteen

gelijk heer Jezus
bij zijn wederkomst verweesd
bezeerd als ik
op christenkerken leest

Saul van Messel (pseudoniem van Jaap Meijer, Winschoten, 1912) reageert in dit puntige gedicht op de teloorgang van het Gronings-Drentse joodse leven. Deelnemers aan een bustocht door joods Drenthe staan op een late zondagochtend verzameld voor een christelijk gereformeerde kerk. Ooit was dit de sjoel van Assen. Net als de synagoge van Appingedam (hierboven) deelt ze haar lot met vele andere joodse gemeenschapshuizen. Die in Drenthe zijn nu kerk, verenigingsgebouw, muziekschool, peuterspeelzaal, rouwkamer of smederij.
Nog één sjoeltje is in (spaarzaam) gebruik in het Drentse land: die van Emmen.

Robert Mulder

Zij zijn de bekendste goud- en zilversmeden van Groningen en omstreken en zijn bovendien gespecialiseerd in het ontwerpen en maken van joodse rituele voorwerpen, zoals duidelijk te zien is op de foto. Een andere belangrijke taak is, dat zij al het zilver in de sjoel van Groningen – van Torakroon tot sjabbatkandelaars – onderhouden en laten glanzen voor de feestdagen. Zo gaf Chaja Wolf onlangs, vlak voor de hoge feestdagen, een 'zilverpoetscursus' in sjoel. Want het poetsen van een Torakroon en belletjes is nog niet zo eenvoudig. Hun bedrijfsmotto is dan ook: zonder wrijving geen glans!

De familie Wolf: Cees, Chaja en hun zoon Arthur

Een winkel met *nesjomme*! Lien Braaf voor haar winkel *Kunsjt* in de Meppelse Woldstraat, in het voormalige joodse hart van Meppel. Ze verkoopt tweedehands merkkleding, zilveren sieraden en joodse kunst- en gebruiksvoorwerpen. Wat begon als een lang gekoesterde wens, groeide uit tot een goedlopende winkel die nu vijf jaar bestaat. Twee jaar geleden kon zij zelfs haar baan als maatschappelijk werkster opzeggen om zich volledig aan de winkel te wijden.
In het portiek zijn twee deuren met bovenin kopieën van twee glas-in-lood ramen uit Hoogeveen. De tekst op het raam op de foto betekent: 'Gezegend bent u die dit huis binnenkomt' (*Baroech ata bewo'eecha*). Op het raam boven de winkeldeur (die we niet op de foto zien) staat: 'Gezegend bent u die dit huis verlaat' (*Baroech ata betseetecha*).

Dit is een foto genomen bij de inwijding van onze eerste Sefer Tora in Heerenveen op 2 april 2000. Het tweede Sefer hopen wij in het voorjaar van 2004 opnieuw op feestelijke wijze in te wijden.

LJG Noord-Nederland – Beth Hatsafon - wil een warm liberaal joods huis bieden voor alle leden en toekomstige leden uit de noordelijke provincies.
In de Mediene zit meer leven dan u denkt. De enorme kracht van de schepping is als een grassprietje, dat dwars door het asfalt heen omhoog groeit. Hier in Friesland, Groningen, Drenthe en de kop van Overijssel zijn er veel grasspietjes, die samen proberen verder te groeien om zo te laten zien dat er geen enkele macht is die de scheppende kracht van de Eeuwige kan tegenhouden.
LE CHAJIEM!

Hans en Emanta Koster

Een jaarlijks terugkerend evenement in Leeuwarden is de WIZO-bazar.
In november is twee dagen lang de synagoge in de Slotmakersstraat omgetoverd tot een ware koopjesmarkt. Producten uit Israël zijn er te koop, evenals veel Nederlandse hebbedingetjes. Iedereen die dan nog op zoek is naar leuke sinterklaaspresentjes slaagt hier altijd. En als je geluk hebt kun je door het kopen van loten leuke prijzen, of zelfs een reis naar Israël winnen!
Ondertussen wordt er heerlijk 'bijgekletst' onder het genot van een lekker kopje koffie en diverse soorten 'huisgebakken' taart. Zo zullen Ro Dalsheim en Sylvia Dreese (op de foto achter de stand) heel wat verhalen horen.
De organisatie is een hele klus voor het WIZO-bestuur, maar gelukkig zijn er nog steeds een aantal trouwe vrijwilligers en gulle gevers waardoor ieder jaar weer een flink bedrag bij elkaar gebracht wordt voor een goed doel voor vrouwen en kinderen in Israël.

Bep Koster

WIZO betekent: Women International Zionist Organisation

Anne Vondeling heeft me geleerd hoe een progressief mens met koninklijke onderscheidingen moet omgaan: “men vraagt ze niet, men weigert ze niet, men draagt ze niet.” Toch ben ik in de loop der jaren anders tegen de lintjesregen aan gaan kijken. Het is toch ook wel een unieke mogelijkheid mensen eens in het zonnetje te zetten. Want een samenleving draait uiteindelijk op vrijwilligers, mensen die zich belangeloos inzetten hùn gemeenschap goed te laten draaien. Eén keer in een mensenleven mag dat toch wel eens publiekelijk onderstreept worden. Dat geldt voor elke groep. Maar in een kleine kehilla komt daar nog iets bij: de oorlog heeft joodse gemeenschappen gedecimeerd. En in de mediene komt het dan dikwijls aan op een enkeling.Groningen heeft het geluk mensen als Frouk Levie te hebben. Die altijd klaar staat voor een ander. De foto toont een ontroerend moment. Maar Frouk zal de eerste zijn die zo’n onderscheiding ook weer een beetje relativeert. Zij kent wellicht het oude geintje over onderscheidingen dat zegt: er zijn drie soorten: de laagste als je ‘gediend’ hebt, de hogere als je hem ‘verdiend’ hebt en de hoogste als je ‘gedineerd’ hebt. Die voor Frouk was verdiend: actief, betrokken, onvermoeibaar. Terecht uitgereikt mét een zoen van de burgervader.

Jacques Wallage

Elk jaar besteden leden van de werkgroep Boete en Verzoening een week van hun vakantie aan het opknappen van een joodse begraafplaats, geassisteerd door leden van de joodse gemeenschap.
De vele vrijwilligers doen het werk met plezier en overgave. Ze zien het als een teken van liefde voor het Joodse volk. Enerzijds in het besef dat het teken te laat gegeven is, anderzijds vanuit een innerlijke drang tot omkering, tot verzoening, tot een boodschap aan de mensheid: nooit meer Auschwitz.

Na afloop van een week hard werken – en meestal is het in die week in Groningen in ieder geval bloedheet – wordt de werkgroep in de sjoel in de Folkingestraat onthaald op een samenzijn met de joodse gemeente. Voor hen is dat de hoogste beloning van hun werk.

Frits Grunewald

Er kan geen leven bestaan zonder dat er een toekomst is. Maar ook zonder verleden is een mensenleven evenmin mogelijk. Leven bestaat uit heden en morgen maar ook uit gisteren en eergisteren. Zonder een verleden kan er geen heden zijn, laat staan een toekomst.
Hoe tegenstrijdig het wellicht ook klinkt, aandacht en tijd voor het verleden is een teken van leven. Ook als het een geschiedenis betreft die met tranen is omgeven. Of beter gezegd: juist als het een (onvoltooid) verleden tijd is waaraan geen enkele zin kan worden gegeven. Zoals die van kamp Westerbork.
Het is een lange rij van kinderen langs de rails van het monument in Westerbork. Een tweetal van hen legt samen met de burgermeester een krans. Temidden van de kinderen staat een oudere man: een overlevende van Westerbork en andere concentratiekampen. Deze foto, gemaakt op 12 april 2000, laat verleden, heden en toekomst in één onlosmakelijk beeld zien. Leven is een plek geven aan de herinnering aan het verleden.

Dirk Mulder
directeur Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Bestuur en redactie van JaGDaF
Van links naar rechts: Frits Grunewald, Iet Schabbing, Ruth Lipschits, Anneke van Rhijn, Bep Koster, Ineke Hoogman, Serge Heldring.

HET CONCERTHUIS

In het café/restaurant-gedeelte hangt een plaquette van Nederlands eerste feministe, Etta Palm (1743-1799), en de volgende tekst: “Een van oorsprong 14e- of 15e-eeuws huis dat in de middeleeuwen aanvankelijk in bezit was van de bisschop van Utrecht en bekend stond als de Valkenvlucht.Invloedrijke geslachten als Ter Bruggen, Rengers van Ten Post, Van Amsweer en Ripperda bezaten en bewoonden het tot diep in de 17e eeuw. Vanaf 1675 was het in bezit van de familie Cloot, waarna in 1732 de Bank van Lening er werd gevestigd en er de eerste Groningse synagoge gehuisvest was. In 1743 werd hier Etta Palm geboren, Nederlands eerste feministe. Vanaf 1772 werd het de eerste concertzaal van Groningen. De naam Concerthuis dateert van die periode. In 1893 werd hier voor het eerst in Groningen een film vertoond.”

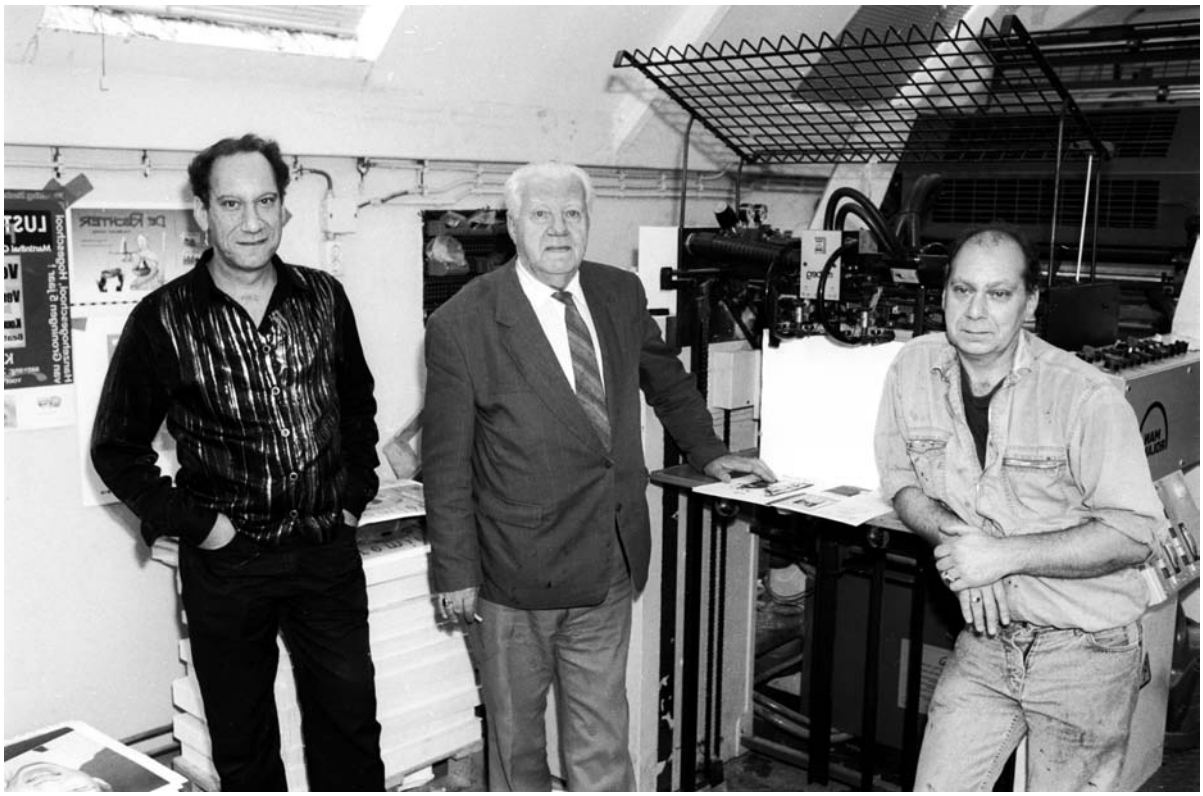

Gerlach en zonen

Praktisch vanaf het allereerste begin (bijna zeventienjaar geleden) heeft het Gerlach-imperium (vader Jan en de zonen Arthur en Richard) zich ontfermd over het technische gedeelte van JaGDaF: het technische traject voor het drukken, het drukken zelf, vouwen/binden, nieten.
En ook al gaat het hier om een 'kleine klant', zij hebben altijd met hart en ziel alle problemen weten op te lossen, vooral vader Jan (op de foto staat hij bij een van de persen met JaGDaF liggend op de voorgrond) beschouwt JaGDaF een beetje als zijn (zorgen)kindje!

1 Loeach

voor de Loeach en informatie:
Iet Schabbing, Mauvestraat 9,
8932 KH Leeuwarden
Tel. 058 2121524

---

20 december
Sjabbat en eerste dag Chanoeka, tweede kaarsje aansteken.
23 december
9.00 uur, Synagoge Folkingestraat, Groningen. Sjabbatochtenddienst.
26 december
Aansteken achtste kaarsje Chanoeka. Begin sjabbat 16.15 uur.
31 december
Oudejaarsdag
1 januari
Nieuwjaarsdag
3 januari
18.30 uur, L.J.G. Noord-Nederland, gebouw 't Centrum, Schoterlandseweg 29, Heerenveen. Havdala bijeenkomst (lernen, eenvoudige maaltijd en havdala).
4 januari
Vastendag 10 Tewet /ta'aniet asra beTewet, begin vasten 6.45 uur.
7 januari
Sjabbat en Nieuwjaarsfeest der Bomen (Toe biSjwat).
17 januari
10.30 uur, L.J.G. Noord-Nederland, gebouw 't Centrum, Schoterlandseweg 29, Heerenveen. Sjabbatochtenddienst
19 januari
19.30 uur, Genootschap Nederland-Israël, theater de Harmonie, Leeuwarden. De heer drs. E.Y. Hooijmaaijers uit Groningen geeft een lezing, waarvan het onderwerp nog niet bekend is. Info tel. 058 2121 708.
20 januari
19.45 uur, Genootschap Nederland-Israël, Goede Herderkerk, Middenweg 14, Hoogeveen. De heer de Graaf houdt een lezing over "Antisemitisme door de eeuwen heen". Info tel. 0528 268 895.
4 maart
Vastendag van Esther (Ta'aniet Esther)
Begin vasten 5.25 uur
7 maart
Poeriem (Lotenfeest).
8 maart
19.30 uur, Genootschap Nederland-Israël, theater de Harmonie, Leeuwarden. De heer drs. R. Hoff uit Hilversum spreekt over "Oslo mislukt, maar waarom?" Info tel. 058 2121 708

De hoofdprijs in de loterij van WIZO Friesland is gewonnen door de heer M. Edry.

De volgende evenementen vinden plaats in het Joods Historisch Museum, Jonas Daniel Meijerplein 2-4, Amsterdam. Info tel. 020 625 42 29.

Tot en met 11 januari 2004
Gekocht en gekregen. Recente aanwinsten Joods Historisch Museum.
Tot en met het schooljaar 2003-4
In Mokum staat een huis. Joods Historisch Museum voor kinderen.

28 december
14.30 uur Themarondleiding *Licht op licht in de joodse traditie* door een rondleider van het JHM. Licht vervult een belangrijke rol in de joodse traditie. Het ontsteken van lichtjes tijdens het joodse lichtfeest Chanoeka, het brandend houden van het eeuwige licht in de synagoge, het aansteken van een kaarsje op de sterfdag van een dierbare, het branden van kaarsen tijdens de huwelijksplechtigheid zijn rituele handelingen waarbij het licht naar vreugde en (eeuwig) leven verwijst.

Tot en met 22 februari 2004
Naar de Nieuwe Wereld. De landverhuizers van Eugeen van Mieghem (1875-1930).

25 januari
14.30 uur Rondleiding op de tentoonstelling door een rondleider van het JHM. De Belgische kunstenaar Eugeen van Mieghem maakte aan het begin van de twintigste eeuw tekeningen, pastels en schilderijen van joodse migranten in Antwerpen, voor hun vertrek naar Amerika.

Sjoeldiensten

In Leeuwarden worden sjoeldiensten gehouden in de synagoge Slotmakersstraat 16.
Wilt u informatie over de joodse gemeente, joodse lessen of over de diensten, dan kunt u bellen met de heer B. Troostwijk, tel. 058 2884521.
L.J.G.N.N.: informatie ook over sjoeldiensten tel. 06 22762967; website:
http://www.ljg.nl/noord.html
e-mail: ljgnn@hotmail.com

In Groningen wordt afwisselend eenmaal per veertien dagen een sjabbatochtenddienst gehouden en eenmaal een vrijdagavonddienst in de synagoge Folkingestraat.
De woensdagavond voorafgaand aan de sjoeldienst is er een lernavond over de sidra van de week.
Wilt u info over de diensten en de lernavonden, dan kunt u bellen naar tel. 050 5272573.

Voor informatie over de joodse gemeente in Drenthe kunt u bellen naar mevrouw T. van den Hof-Frankenhuis, tel. 0528 235070.

BOEKHANDEL
GODERT WALTER

oude ebbingestraat 53
9712 hc groningen
telefoon 050-312 25 23
fax 050-318 66 30
e-mail:gwalter@noord.bart.nl

KWEKSILBER & CO

geschiedenis
groningana
architectuur
kunst
literatuur

Souvenier
kamers van het
joodse ommeland
portretten en
een mizrech aan de wand

op vrijdagmiddag geur
indringend - van het eten
die hangen blijft
tot boven het vergeten

Envoi
geheugen:
het vergrootglas
van mijn herinnering

herinnering
de verrekijker
van mijn heden

Levenstroost
vooruitgang die ik boek
bij alles wat ik zoek:
dat ik dus leven blijf
en over zoeken schrijf
Uit:
Saul van Messel, *Tougelieks, Verzoamelde Grunneger Gedichten 1977-1987.*
Wolters-Noordhoff/Forsten, 1987

Het joodse bejaardencentrum in Den Haag

Het mr. L.E. Visserhuis is een modern joods verzorgingshuis, dat plaats biedt aan 45 ouderen voor wie thuis wonen niet meer mogelijk is.
De oppervlakte van de kamers is ± 38 m2.
Het ligt in Scheveningen in een prettige, veilige buurt vlakbij winkels, strand en duinen. Het mr. L.E. Visserhuis biedt haar bewoners een comfortabele leefomgeving in een joodse sfeer.

Het huis biedt de mogelijkheid voor kortdurende opname en voor dagopvang.

Inlichtingen tel.: 070 - 35 86 363

mr. L.E. Visserhuis
Joods bejaardencentrum Den Haag
Doorniksestraat 152, 2587 AZ Den Haag

S·U·N·D·A·N·C·E
SCHOENEN & LAARZEN
K·I·D
CAROLIEWEG 23 - 9711 LR GRONINGEN - TEL. 050 313 60 73

Als het om DRUKWERK gaat neem dan eens contact met ons op.

- ✓ HUISSTYLEN
- ✓ BROCHURES
- ✓ FOLDERS
- ✓ Posters tot formaat 52 x 72 cm

DRUKKERIJ GERLACH

Makers van *mooi* kleurendrukwerk

Ulgersmaweg 13
9731 BJ Groningen

Tel. (050) 577 07 22
Fax (050) 577 76 26

HB PERSEN

Bollegraaf Recycling Machinery

Bollegraaf Recycling Machinery is al meer dan 40 jaar wereldwijd toonaangevend op het gebied van fabricage van:

Balenpersen
-
Sorteersystemen
-
Shredders
-
Transportbanden
-
Sterrenzeven

Bollegraaf Recycling Machinery
Tweede Industrieweg 1, Postbus 321, 9900 AH Appingedam
Tel.: +31 (0)596 65 43 33, Fax +31 (0)596 62 53 90
info@bollegraaf.com, www.bollegraaf.com

MINI MUSEUM
TEL. 050 - 3146365 GIRO 6803272
UBBO EMMIUSSTR. 34A 9711CC GRONINGEN

KUNSTKAARTEN FOTO'S OUD-GRONINGEN
KUNSTKALENDERS H.N.WERKMAN
KUNSTPOSTERS KERAMIEK-RAVELLI E.A.
OUD JOODS-GRONINGEN

GRUNEWALD
SCHOENSPECIALISTEN

Mode en pasvorm in één . .

OUDE EBBINGESTRAAT 80 - GRONINGEN - TEL. 050 - 312 02 76

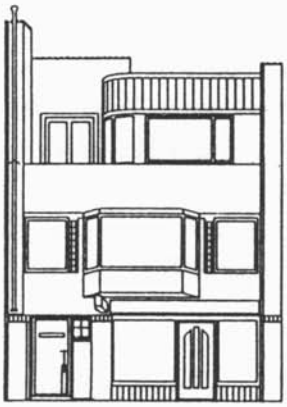

Atelier Cees Wolf Goud- & zilversmid Restaurator

Laat uw sieraden tenminste één keer per jaar door ons nakijken. Wij controleren uw sieraad op loszittende stenen en tekenen van slijtage. Tevens krijgt uw sieraad ook een gratis professionele schoonmaakbehandeling.

adres Westerhaven 11 9718 AV Groningen tel 050-3124098 e-mail chw@knoware.nl

cefina

centrale fondsenwerver in en voor joods *Nederland*

U geeft voor joods Nederland...
...**Cefina** zorgt al 55 jaar voor:

- ***joodse scholen***
- ***joodse jeugd- en jongerenverenigingen***
- ***joodse studentenvereniging***
- ***joodse mensa***
- ***joodse ouderen- en ziekenzorg***
- ***joodse vluchtelingen***
- ***beveiliging***

Zorg dat het sociaal leven in joods Nederland in stand blijft, want...

zonder ***U*** gaat het niet!

Weerdestein 46 tel. 020 - 442 07 82
1083 GC Amsterdam fax 020 - 442 07 83

postbank 191800

Onze gratis agenda-stickers (nog) niet ontvangen?
Bel ons even en we sturen ze u graag toe!

Designer Mode en
draagbare avant garde

BLUE
WOLF

Verlengde Hereweg 105 9721 AJ Groningen
di wo vr 10.30-18.00 do 10.30-21.00 za 10.30-17.00
en op afspraak 050 526 47 71

Volgende keer
HIER
uw
advertentie?

Chanoeka
Dalia Wolff, Groningen